

AFTENPOSTENS KRONIKK

Quislings hemmelige møte i København

Av Odd V. Aspheim

— De norske kystbatterier vil neppe åpne lid mot ukjente fartøyer uten å ha for hørt seg hos overkommandoen eller i Forsvarsdepartementet. Denne vurdering ga Vidkun Quisling i en samtale med en av Hitler-Tysklands ledende etterretningsoffiserer, oberst Hans Piekenbrock, i et møte i København onsdag 3. april 1940. Dokumenter som nylig er funnet i Bundesarchiv-Militärarchiv i Freiburg, gir grunn til mistanke om at Albert Viljam Hagelin, Quislings representant i Berlin, spilte en aktiv rolle for å få dette møtet istand. Han foreslo det i en samtale med storadmiral Raeder 26. mars. Søndag 31. mars fikk oberst Piekenbrock i oppdrag av Hitler personlig å møte Quisling snarest mulig. Hagelin hadde da forespeilet Raeder at Quisling hadde viktige politiske og militære opplysninger å gi.

Quisling bestred under prosessen i 1945 at han hadde hatt noe møte med en tysk etterretningsoffiser i København. Formålet med hans København-tur 3.—6. april, altså uken før det tyske angrep på Danmark og Norge, var å treffe Frits Clausen, de danske nasjonalsosialisters fører. I 1945 satt Piekenbrock i sovjetisk krigsfangenskap og vendte tilbake til Tyskland først i 1955. Han har redgjort for møtet med Quisling bl.a. i et brev som han sendte Institut für Zeitgeschichte i 1958.

Beskjeden om tyskernes ønske om et møte med Quisling formidles via den tyske marineattaché i Oslo, Richard Schreiber. Som dekknavn anvendes «Viktor» for Quisling og «Albert» for Hagelin. Dessuten opptrer Hans-Wilhelm Scheidt fra Al-

Vidkun Quisling skulle gi viktige militære og politiske opplysninger om situasjonen i Norge i et hemmelig møte med en av Hitlers høyeste etterretningsoffiserer i København 3. april 1940. Dette hadde hans representant i Berlin, Albert Viljam Hagelin, forespeilet tyskerne. Men møtet ga tyskerne lite, kanskje bortsett fra den vurdering at de norske kystbatterier neppe ville åpne lid uten ordre fra overkommandoen eller forsvarsdepartementet. Dokumenter som viser hvordan dette møtet kom istand, er funnet i tyske arkiver av Odd V. Aspheim, som betegner seg som amatørhistoriker.

fred Rosenbergs utenrikspolitiske kontor. Han er på denne tid i Oslo på særoppdrag for Hitler.

Søndag 31. mars 1940 kl. 12.08 går dette telegram i kode til marineattachéen: «Si Scheidt at Viktor absolutt må være i København Hotel Angleterre onsdag 3.4. Klokken 17.10 følger en presisering: «Scheidt skal ikke være med. Albert er i København.» Dette telegram formidles av Piekenbrock selv, og det synes å fremgå at Hagelin også skal delta i møtet. Derimot ønsker obersten ingen innblanding fra Scheidt.

Klokken 21.50 meddeler Schreiber Quislings reaksjon: «København ønsket. Til nød innforstått med Stockholm. Telegrafer svar og hotell.» Dette tyder ikke på at det har foreligget noen forhandlingsavtale mellom Quisling og Hagelin om et møte i København, og at Quisling foretrekker svensk grunn, formodentlig fordi det da blir lettere å holde det hemmelig.

Nesten ett døgn senere, klokken 18.40 den 1. april, melder Berlin seg på nytt. Igjen er det Piekenbrock

som står bak, men meldingen går i Hagelins navn: «Her Stockholm ønsket. Om overhodet mulig: København. Albert.» Quisling kontaktes igjen, og bøyer seg. En halv time over midnatt natt til 2. april melder Schreiber at saken er ordnet.

Både Quisling og Hagelin innfinner seg på Angleterre den avtalte dag, og nesten samtidig. Begge får anvisning til 3. etasje, viser gjesteboken.

Alle i sammenheng taler sett disse opplysninger sterkt i retning av at også Hagelin deltok i samtalen med Piekenbrock, selv om denne ikke kunne huske det senere. I sitt brev fra 1958 sier Piekenbrock, som senere under krigen var blitt fremmet til generalleynant, at hans samtale med Quisling fant sted under fire øyne. Hvis Hagelin deltok, og med sin vanlige aktivitet, kan møtet komme i et litt annet lys for Quislings del.

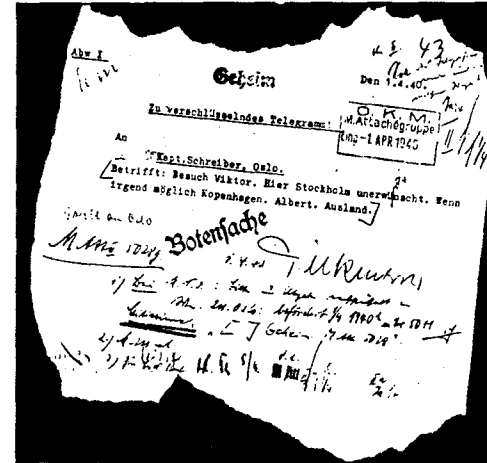
Fra et etterretningsmessig synspunkt ble møtet en skuffelse for tyskerne. I Piekenbrocks referat til Raeder neste dag er det tale om «enkelte

verdifulle angivelser som troppenes styrke, flyplassens situasjon og beredskap osv.» Disse informasjoner har det imidlertid ikke vært mulig å gjenfinne i de «Unterlagen» som invasjonstyrkene hadde for hånden 9. april. Derimot finnes det eksempel på at opplysninger som Hagelin ga Raeder 26. mars, er gått inn i aktene som informasjon fra Quisling.

Piekenbrocks hovedinntrykk er at Quisling på presse spørsmål i alminnelighet svarte unnvikende, enten fordi han ikke ville gi eksakt informasjon, eller fordi han var uforberedt. Dette taler også i retning av at Quislings formål har vært et annet enn hva tyskerne var forespeilet.

Vi har en annen kilde, kanskje den beste, til belysning av Quislings tankebaner i disse april dagene. Det er en rapport som er satt opp 5. april av Gustav Meissner, tysk presseattaché i København. Quisling tok kontakt med Meissner, etter råd fra Frits Clausens krets, for å drøfte situasjonen med ham. Meissner kunne rapportere direkte til utenriksminister Ribbentrop utenom ordinær tjenestevet. Av Meissners beretning fremgår det at Quisling, selv etter samtalen med Piekenbrock, ikke har noen følelse av at det er fra tysk side Norge er truet:

«Norge er overfylt av engelske og franske agenter, og Quisling har det inntrykk at det allerede eksisterer en provisorisk generalstab der oppe. Han tror at engelskmennene i et øyeblikk av desperat nødvendighet vil omsette i praksis den tanke å lande i Norge. En landing vil hovedsakelig skje i Trondheim, for derfra kan på kort

I Hagelins («Albert») navn går denne meddelelse til Oslo 1/4 1940, kl. 18.40. Men signaturen er Piekenbrocks, mannen som dagen før har fått i oppdrag av Hitler å møte Quisling. Denne dokumentasjonen — som for tiden egentlig er utilgjengelig av restaureringsgrunner — ble vintre ved vennlig imøtekommhet stilt til disposisjon av Dr. Maierhöfer i Bundesarchiv-Militärarchiv, Freiburg.

tid jernbaneknutepunktet Østersund nås, hvorfra det går linjer såvel til de svenske malmfelter som til Syd-Sverige. Quisling ga videre uttrykk for at den norske regjering driver et fordektlig spill med engelskmennene. «Altmark»-affæren er etterfulgt av minst fire nøytralitetsbrudd til, uten at det har foranlediget den norske regjering til å gjøre noe spesielt. I det store og hele betraktes Quisling Norge under disse omstendigheter som et fasentrum, avslutter Meissner.

Det fremgår ikke av disse

dokumentene hvilken vekt tyskerne tilla Quislings vurdering av kystbatterienes oppreden. Hvis storadmiral Raeder festet lit til vurderingen, ble nettopp det skjebnesvangert ved Oscarsborg, fordi batteriet der åpnet lid uten å vite annet enn at man skjøt mot et fremmed, stort fartøy, og uten at det var innhentet forholdsordre fra overkommandoen. Dette førte som kjent til at «Blücher» ble senket. Derimot kom den tyske angrepsstyrken seg forbi batteriet på Agdenes i munningen av Trondheimsfjorden.

På Hitlers personlige ordre møtte Hans Piekenbrock, dengang oberst i tysk etterretning, Vidkun Quisling i København seks dager før det tyske angrepet på Norge. (Foto: Bundesarchiv, Freiburg)

Den Quisling vi møter på denne tiden, er en mann som i all offentlighet har tatt avskjed med lojaliteten overfor Norges regjering. Helt åpenbart har han sett seg berettiget til å drive utenrikspolitikk på egen hånd, og han har forberedt seg til å overta roret når den katastrofe han ventet, veltet innover landet. Etterat stormaktskrigen er brutt ut høsten 1939, legger Quisling denne situasjonsbedømmelse til grunn: Norsk nøytralitet er i tysk, men ikke i britisk, interesse. Fra vestmaktene side må man regne med en intervensjon som den norske regjering, ifølge hans overbevisning, ikke vil motsette seg. Dermed vil tyskerne være nedt til — med full rett — å reagere, med det resultat at Norge vil bli slagmark mellom stormaktene og ende som et utbombet land, erobret av

Tyskland i sør og Russland i nord — Norges skjebne ville bli den samme som Polens. Forestillinger som dette synes å ha vært bakgrunnen for de drøftelser Quisling innlot seg på i Berlin i desember 1939, hvor han hadde to møter med Hitler.

Men Quisling var ikke spesielt aktiv vinteren 1940. Derimot var hans representant i Tyskland, Hagelin, stadig på reise mellom Oslo og Berlin. Og i slutten av mars tetnet det til: En kaptein i tyskernes Abwehr oppsøkte Quisling i Oslo og fikk vite at ved en engelsk landgang i Norge ville Quisling danne regjering, og kalle Tyskland til hjelp. Og da formidlet Hagelin sin beskjed om at Quisling skulle ha foreslått å møte en tysk offiser i København for å gi viktige militære meddelelser om Norge.

103818